

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση

Ετήσια Έκθεση 2013

15 ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Εισήγηση – Παρουσίαση Καθ. Σ. Ρομπόλη, Επιστ. Δ/ντή ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Η Κεντρική επιδίωξη της Έκθεσης για την Ελληνική Οικονομία και την απασχόληση του έτους 2013 **συνίσταται:**

- στην **αξιολόγηση** των ασκούμενων πολιτικών 2012-2013 και των **επιπτώσεών** τους στην ελληνική οικονομία και κοινωνία, στις συνθήκες μετάλλαξης της εσωτερικής υποτίμησης σε **υποβάθμιση** της ελληνικής οικονομίας.
- στις **εξελίξεις** στους μισθούς, το κόστος εργασίας, την απασχόληση, την ανεργία, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, τις εργασιακές σχέσεις, τις πολιτικές φροντίδας των παιδιών και την κοινωνική ασφάλιση.

✓ **στις προϋποθέσεις και τις δυνατότες** μιας τεκμηριωμένης εναλλακτικής οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής, με κινητήρια δύναμη ανάσχεσης της ύφεσης και εκκίνησης της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας την αύξηση του κατώτατου μισθού.

Η Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την απασχόληση του έτους 2013

επισημαίνει την αναγκαιότητα:

- **κατανόησης του αδιεξόδου** των ασκούμενων πολιτικών «εσωτερικής υποτίμησης, λιτότητας, ανεργίας και ελεγχόμενης χρεοκοπίας».
- **σχεδιασμού πολιτικών** για τον νέο προσδιορισμό των σχέσεων οικονομίας και κοινωνικών αναγκών, ενίσχυσης των μισθών, των δημόσιων και κοινωνικών δαπανών, αναδιανομής του εισοδήματος.
- στο πλαίσιο: **ενός νέου υποδείγματος μακροοικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής.**
- και ενός **σύγχρονου προγράμματος** οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας.

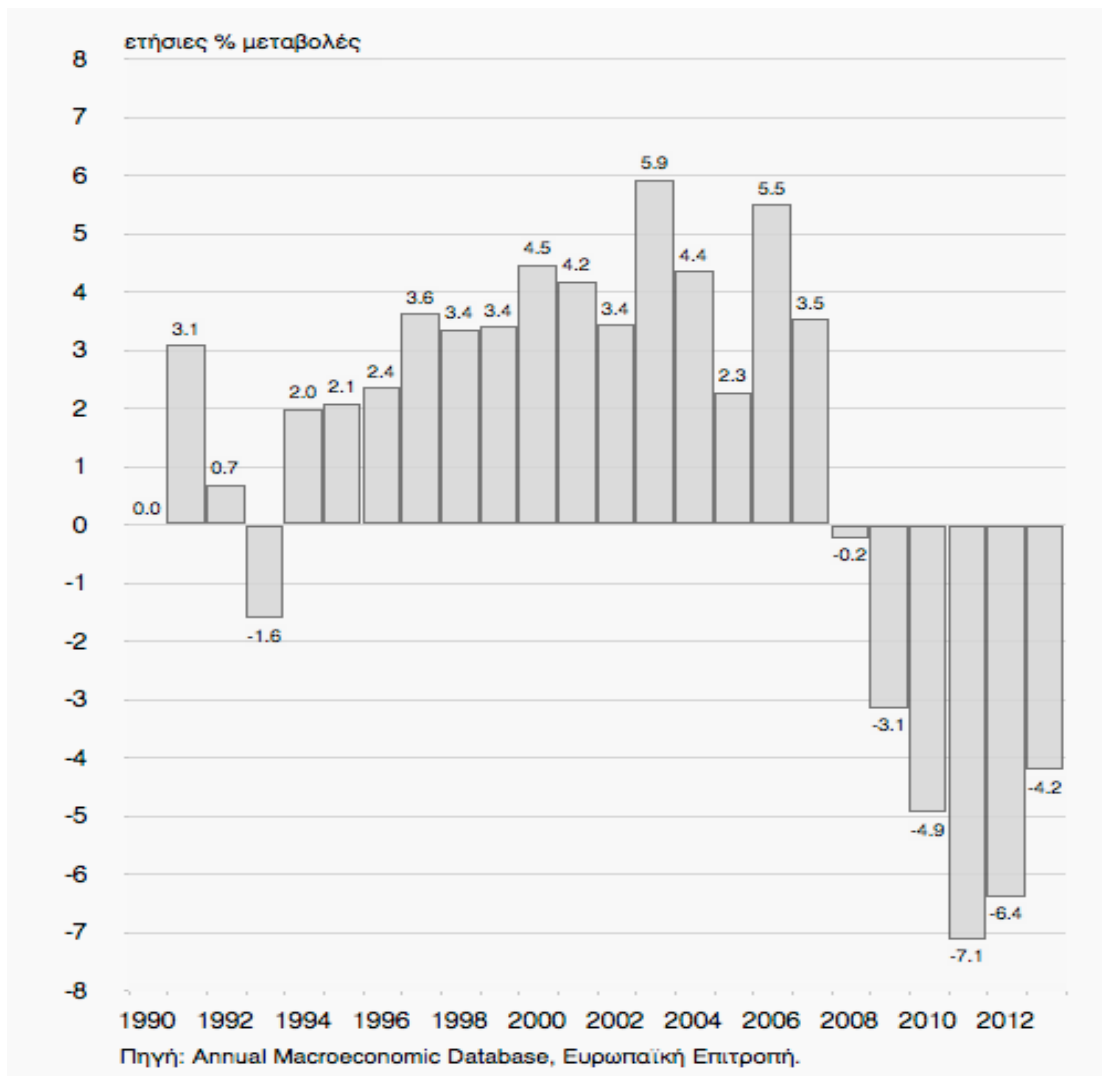

Οι εξελίξεις στην Ελλάδα, καθώς και σε άλλα κράτη-μέλη του Νότου της Ε. Ε.

Αναδεικνύει με τον πιο σαφή αλλά και ανησυχητικό τρόπο ότι:

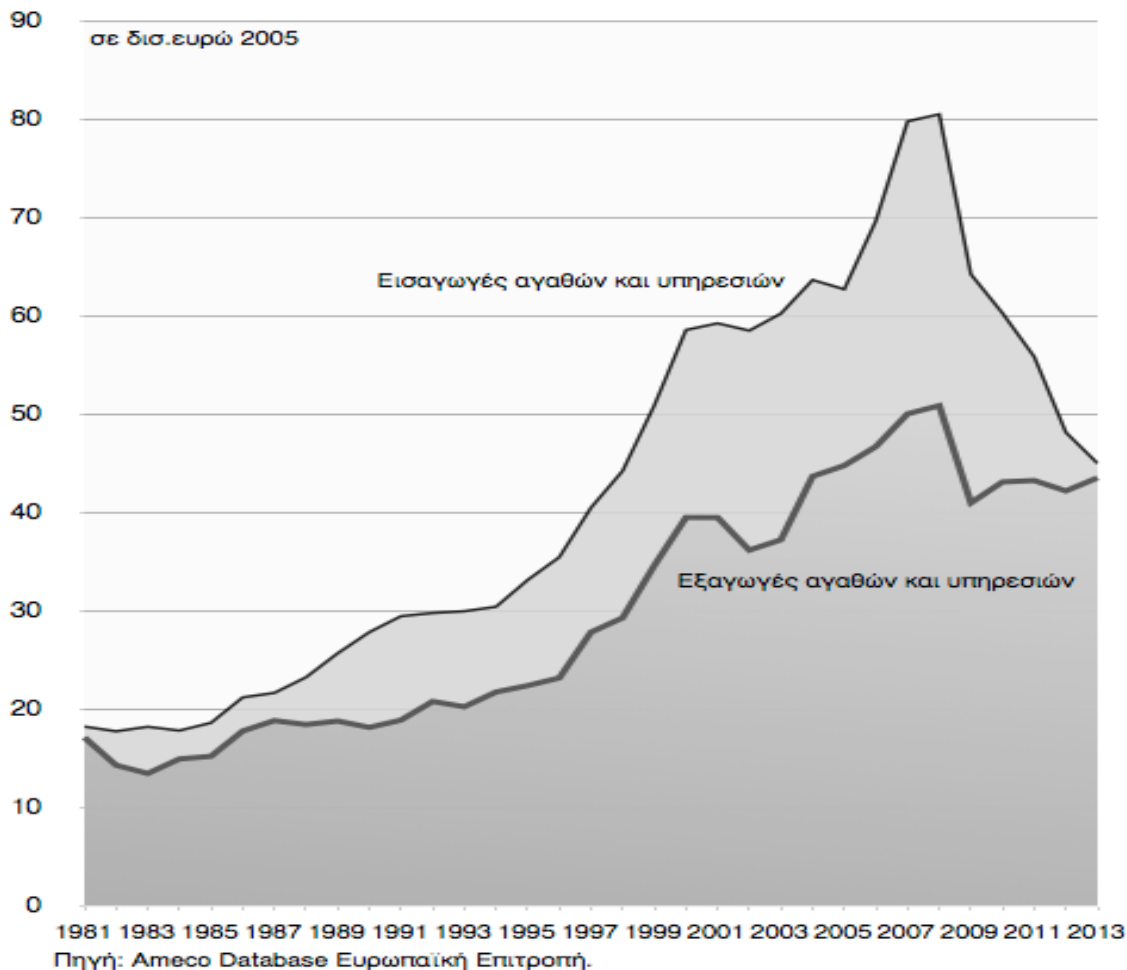
- ✓ η ευρωπαϊκή, η μεσογειακή και ιδιαίτερα η ελληνική οικονομία βρίσκονται σε ανάλογες συνθήκες οικονομικής ύφεσης (κραχ ανεργίας) μετά από αυτές που ακολούθησαν το κραχ στις χρηματαγορές το 1929.
- ✓ η επιλογή του μοντέλου της άνισης ανάπτυξης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταμόρφωσε τον ευρωπαϊκό Νότο διαμέσου του δανεισμού σε οικονομικό σχηματισμό ζήτησης εισαγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας και όχι παραγωγής και εξωστρεφούς διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.
- ✓ η **αναγκαιότητα επίλυσης** της θεμελιώδους αυτής ευρωπαϊκής αντίφασης συνίσταται στην στρατηγική της «ενωμένης Ευρώπης», ως κεντρική επιλογή της ισότητας άνισων χωρών.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε σταθερές τιμές, 1990-2013

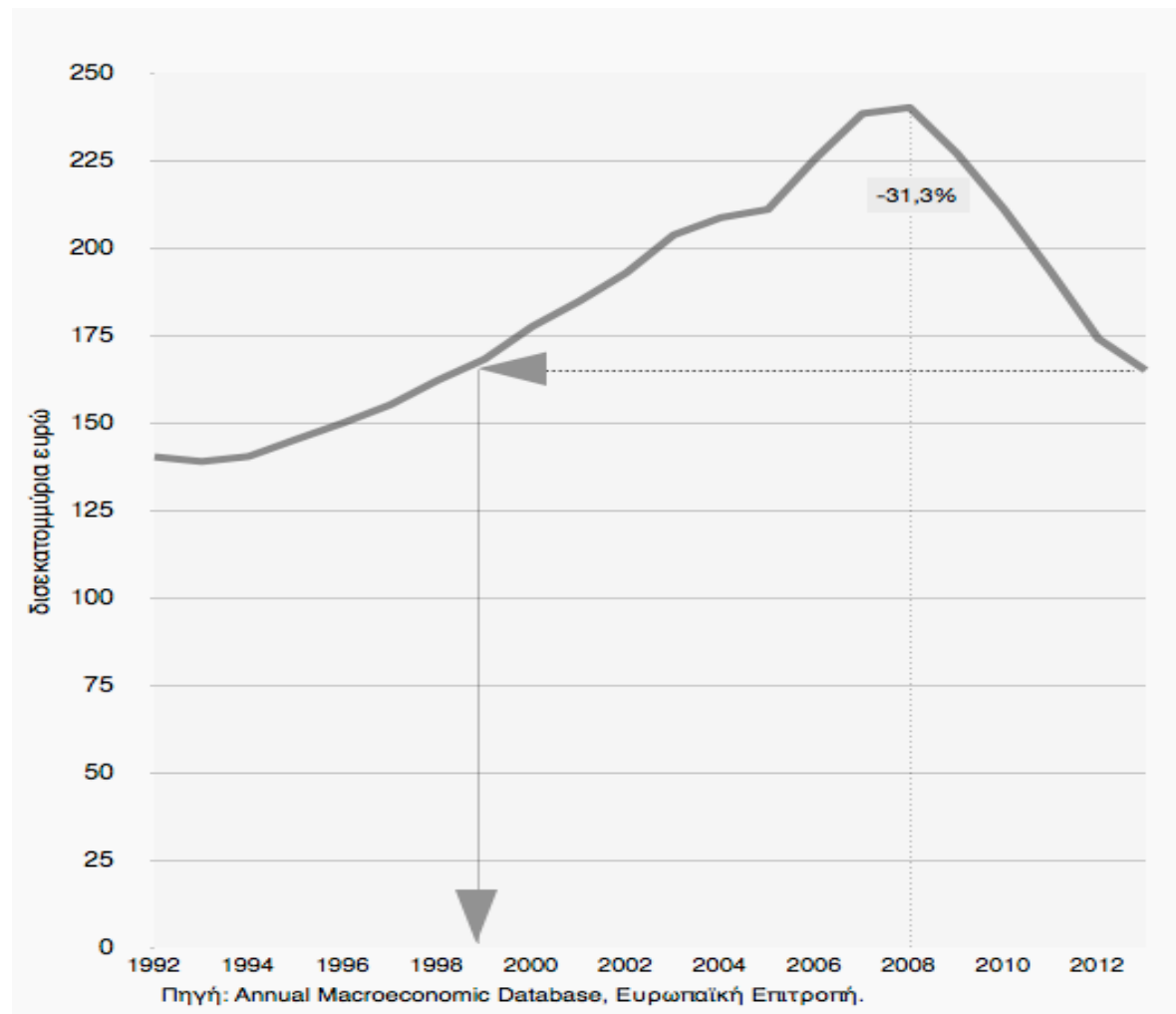
Η σωρευτική μείωση του ΑΕΠ για τα έξι έτη ύφεσης (2008-2013), συγκρινόμενη με την αντίστοιχη μεταβολή στις 36 πιο προηγμένες χώρες του κόσμου, ανέρχεται σε περίπου 25%. Δηλαδή, έχει ήδη ακυρώσει την πορεία πραγματικής σύγκλισης που είχε πραγματοποιηθεί κατά τα έτη 1995-2007.

Εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές

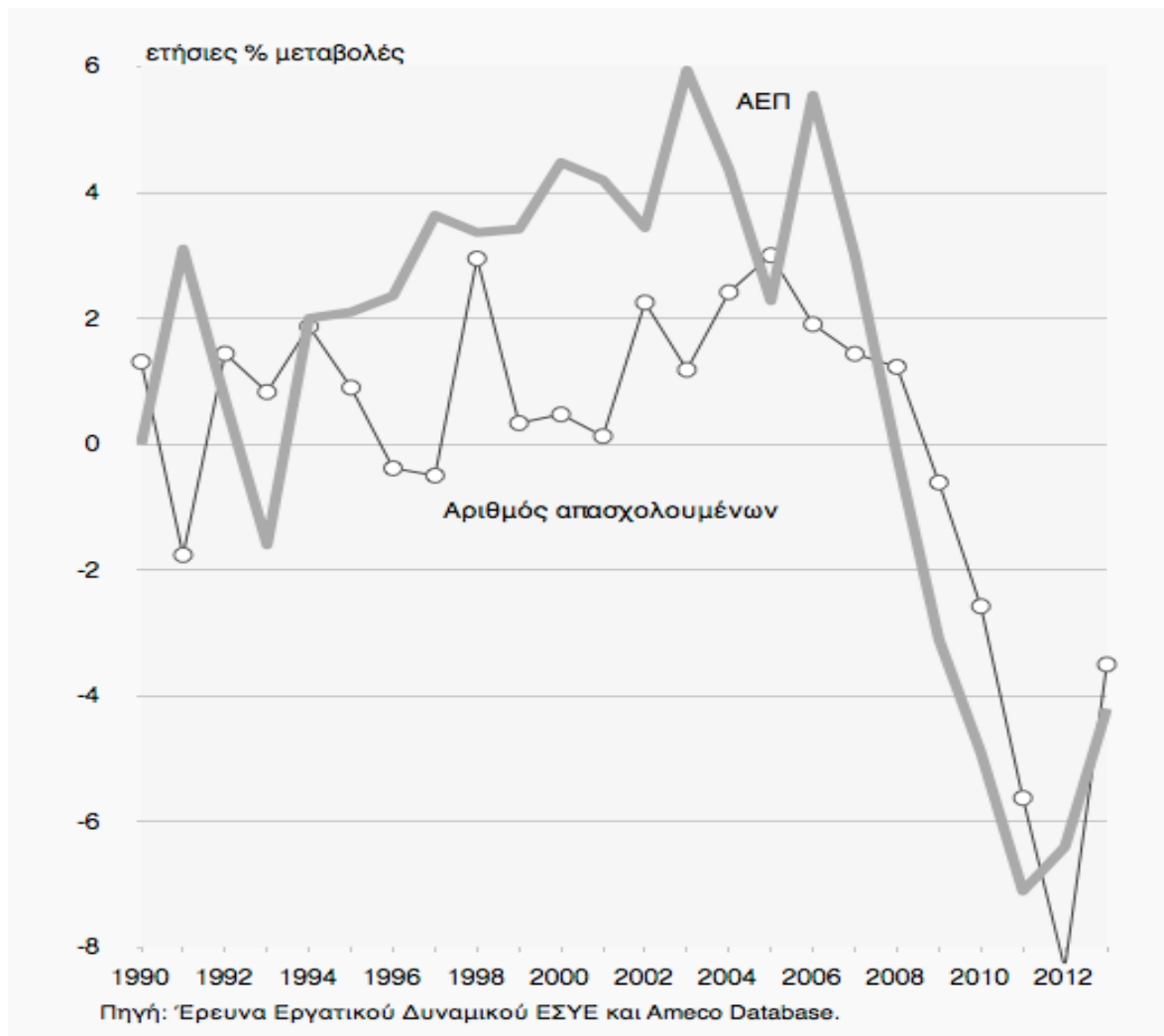
Στη διάρκεια της εφαρμογής των μνημονίων όχι μόνο οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών δεν κατέστησαν κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης αλλά παρουσίασαν και επιδείνωση ως προς την συμβολή τους στη μεγέθυνση του ΑΕΠ. Η θετική συμβολή του εξωτερικού εμπορίου στη διαμόρφωση του ΑΕΠ οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη μείωση των εισαγωγών.

Η εγχώρια ζήτηση σε τιμές του έτους 2005 (1992-2013)

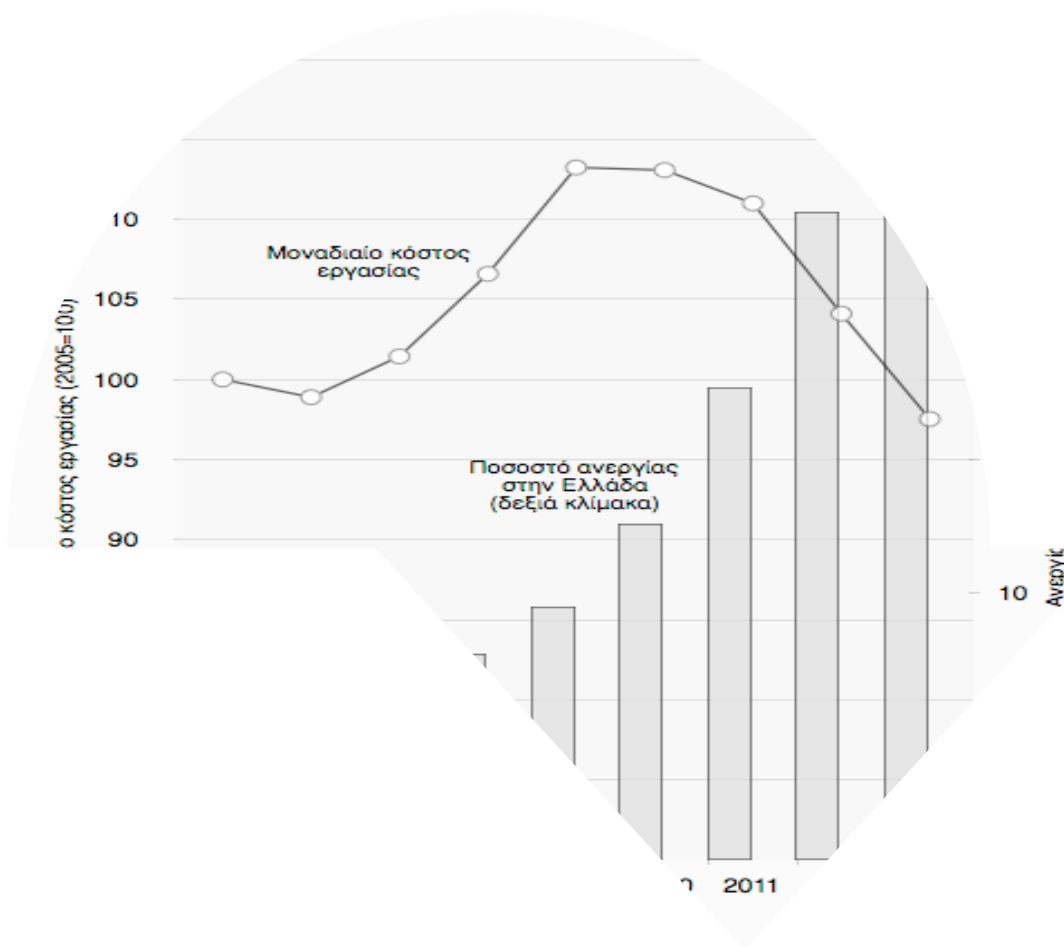
Η πτώση της εγχώριας ζήτησης από το 2009 και μετά είναι δραματική και ανήλθε συνολικά σε 31,3%. Το επίπεδο της εγχώριας ζήτησης έχει πλέον επιστρέψει 14 χρόνια πριν, δηλαδή στο επίπεδο του 1999.

ΑΕΠ και αριθμός απασχολούμενων

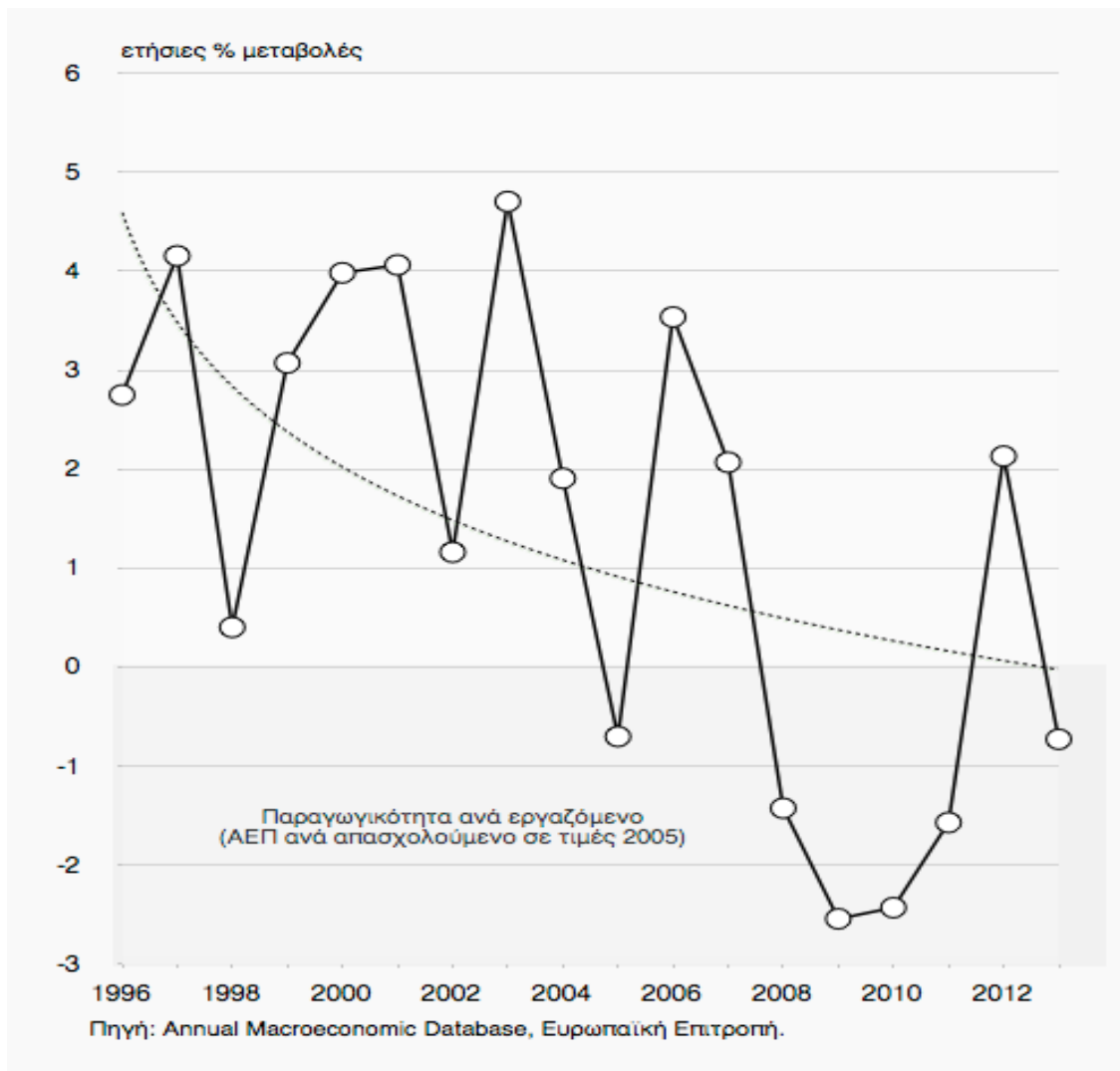
Κατά τα έτη 2010-2013 ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 18,6% ως επακόλουθο της μείωσης κατά 20,8% του ΑΕΠ. Το υπόλοιπο 2,2% περίπου της μείωσης του προϊόντος προήλθε από την μείωση της παραγωγικότητας της εργασίας.

Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας και Ποσοστό Ανεργίας

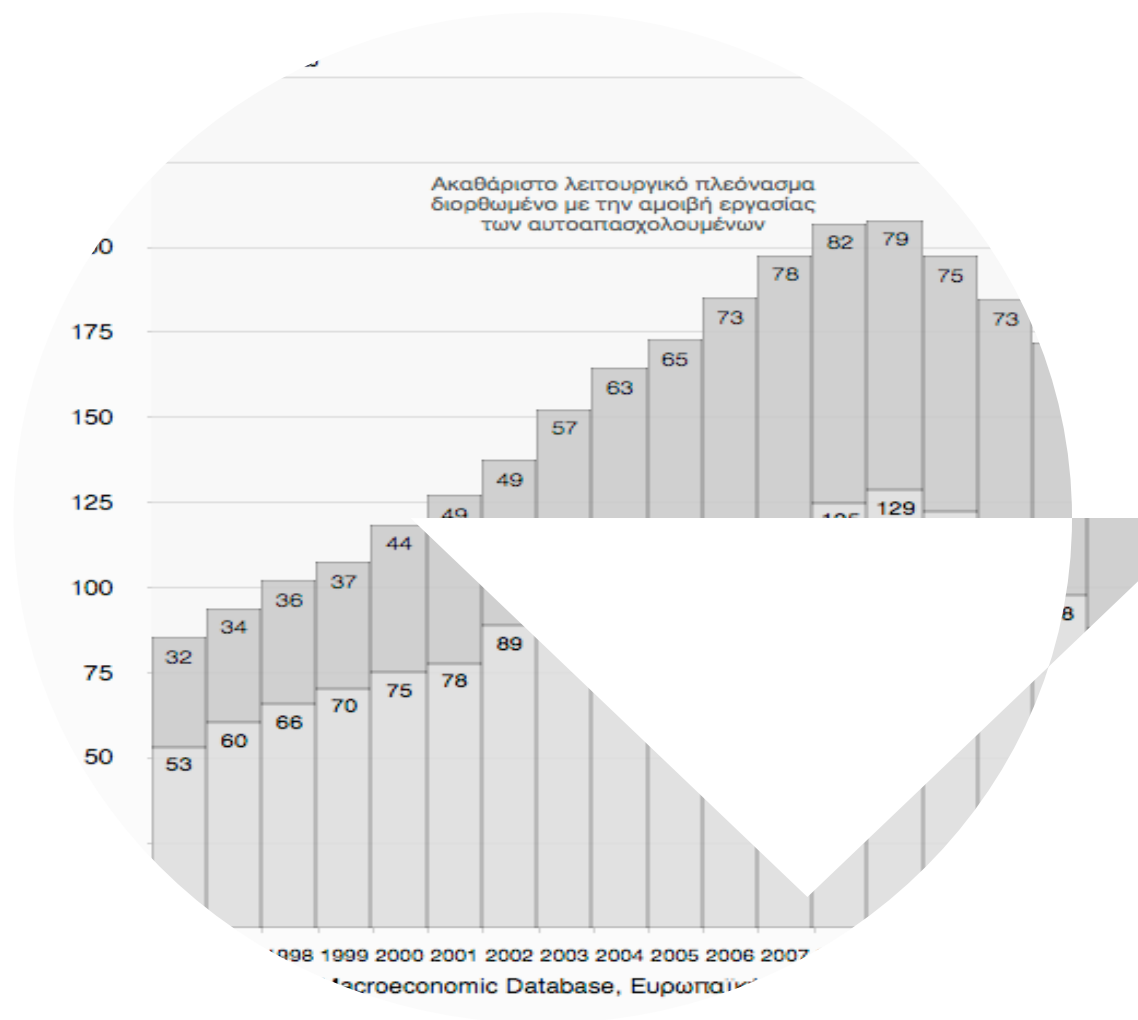
Κατά την τετραετία 2010-2013, οι μέσες ονομαστικές αποδοχές ανά απασχολούμενο μειώθηκαν κατά 16,3% έναντι του 2009 υπό την πίεση της ανεργίας και των διαρθρωτικών αλλαγών στην αγορά εργασίας, ενώ η παραγωγικότητα της εργασίας μειώθηκε κατά 2,6% εξαιτίας της μείωσης του βαθμού χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού. Ως αποτέλεσμα, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, που είναι ο λόγος τους, μειώθηκε κατά 13,9%.

Μεταβολές της παραγωγικότητας της εργασίας

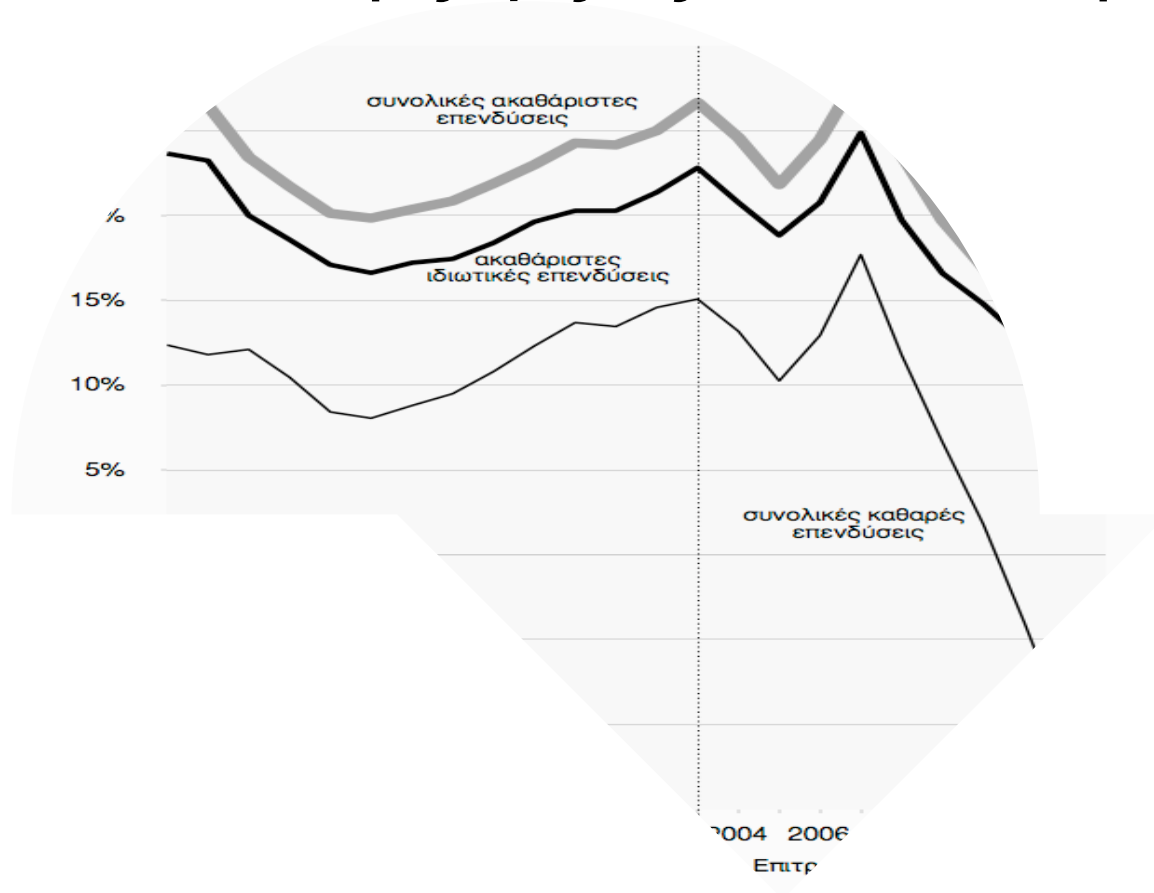
Με την είσοδο της ελληνικής οικονομίας στην ύφεση, η παραγωγικότητα υποχώρησε μαζί με τον βαθμό χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού και την συρρίκνωση του αποθέματος παγίου κεφαλαίου, και μειώθηκε σωρευτικά, στην εξαετία 2008-2013, κατά 6,5%, έχοντας επανέλθει στο επίπεδο του 2003.

Αποδοχές εργασίας μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων, και καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα σε τρέχουσες τιμές (δισεκατομμύρια ευρώ)

Σε τρέχουσες τιμές, οι αποδοχές εργασίας μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων μειώθηκαν κατά 41 δισ. ευρώ έναντι του 2009, από την οποία μείωση τα 37 δισ. ευρώ αφορούν τους μισθωτούς και τα 4 δισ. ευρώ αφορούν τους αυτοαπασχολούμενους

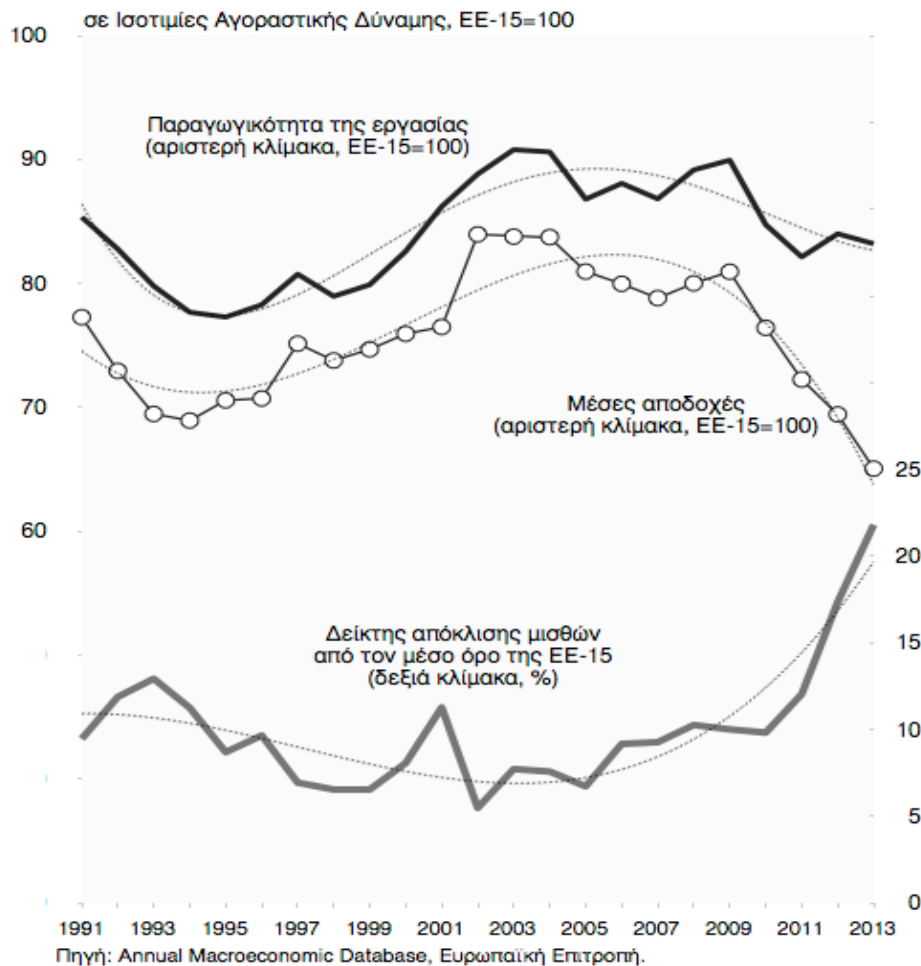
Ιδιωτικές και συνολικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, σε σταθερές τιμές, ως ποσοστό του προϊόντος, 1990-2013

Η πτώση της επενδυτικής δραστηριότητας σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα πήρε δραματική μορφή, για όλους τους δείκτες. Οι καθαρές συνολικές επενδύσεις κατέρρευσαν στο -10% περίπου του ΑΕΠ.

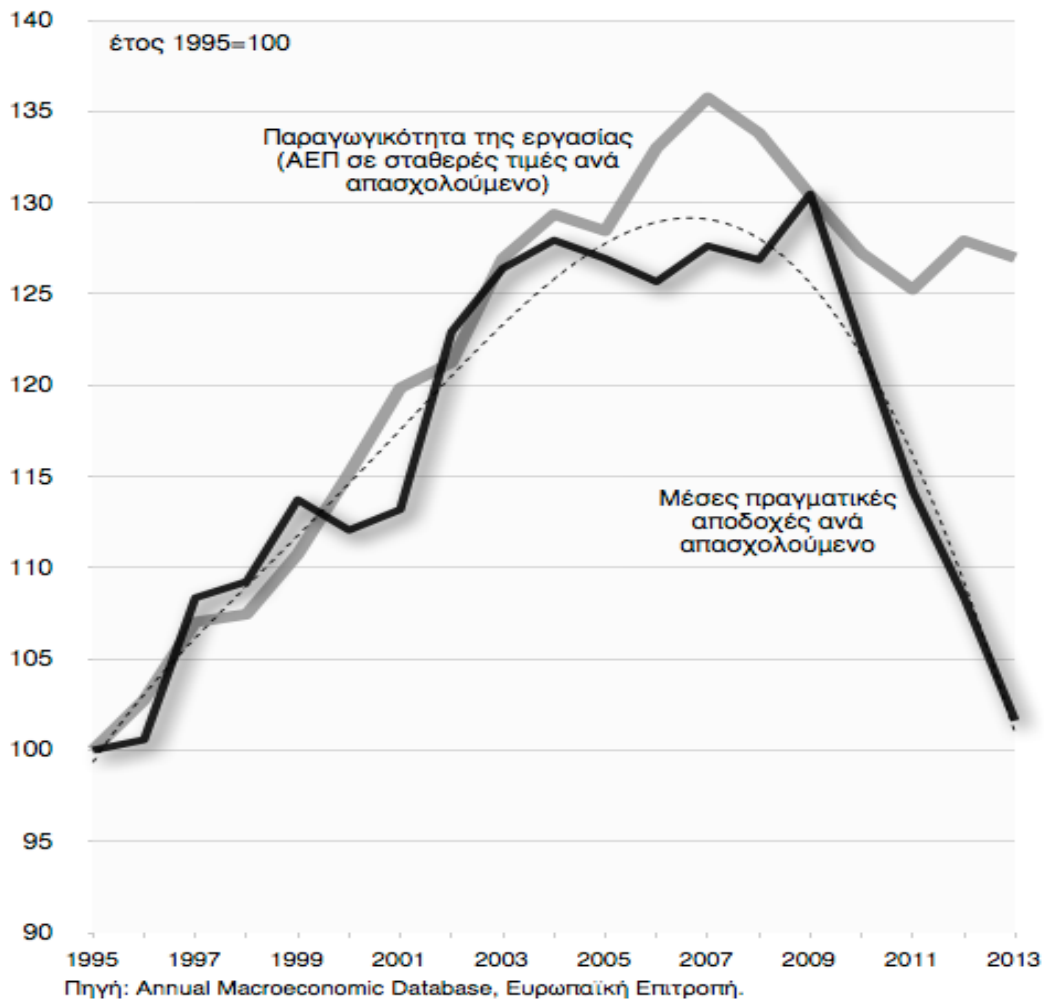
Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε διαδικασία αποεπένδυσης: με άλλα λόγια, χάνει το παραγωγικό της δυναμικό.

Μέσες αποδοχές εργαζομένων και παραγωγικότητα στην Ελλάδα % της ΕΕ-15

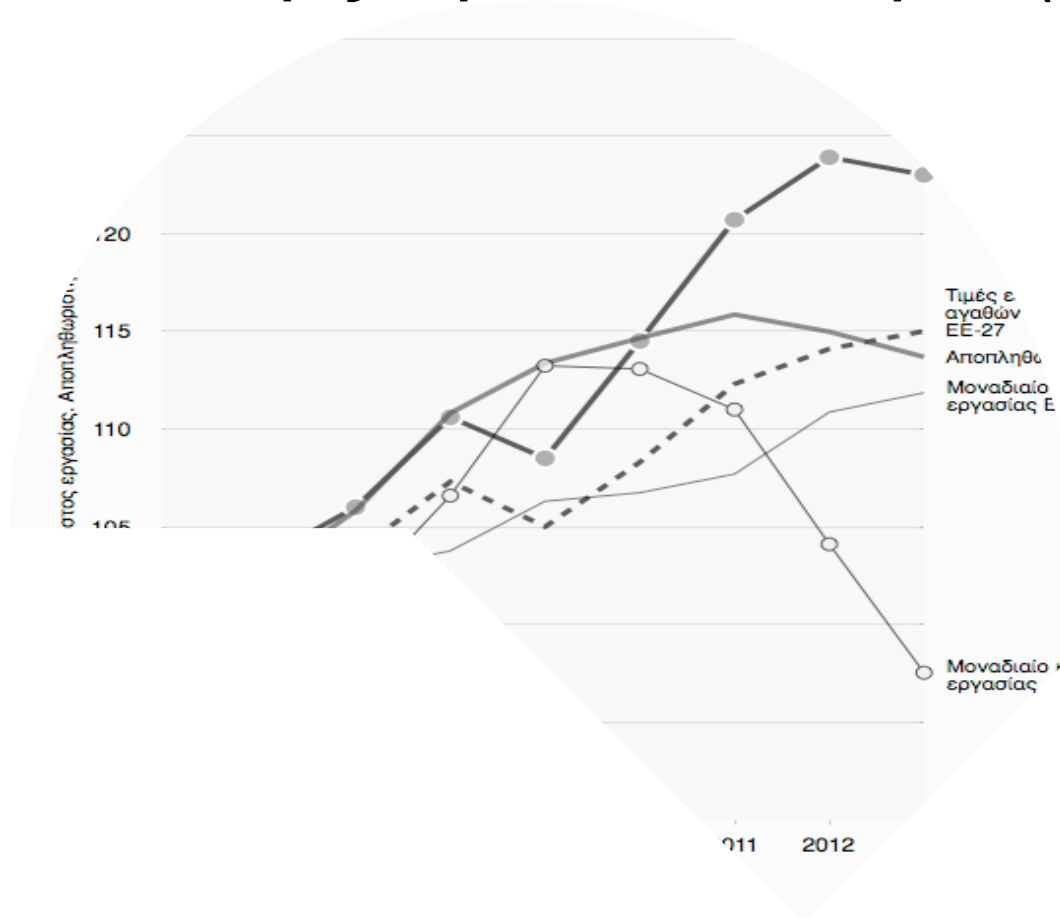
Η σύγκλιση των πραγματικών μισθών έναντι του μέσου όρου της ΕΕ-15 έχει οπισθοχωρήσει περίπου κατά μία τριακονταετία, σε επίπεδα της δεκαετίας του 1980. Από το 2010 αρχίζει η διαδικασία απόκλισης της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας έναντι της αντίστοιχης στις 15 πιο προηγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο δείκτης έχει υποχωρήσει από το 91% στο 83%.

Πραγματικές αμοιβές ανά απασχολούμενο και παραγωγικότητα, σε σταθερές τιμές, 1996-2012

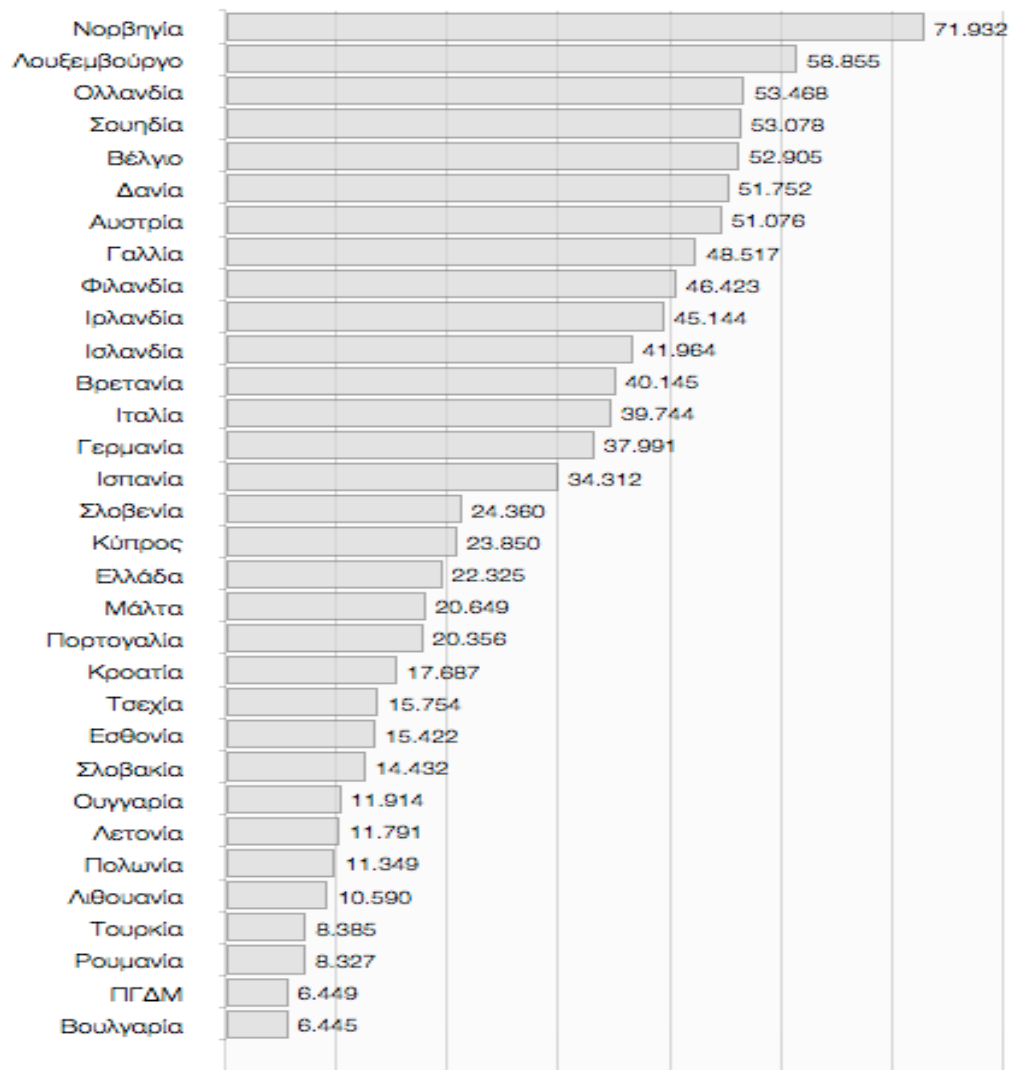
Κατά την τετραετία 2010-2013 διευρύνθηκε θεαματικά το χάσμα της αγοραστικής δύναμης των μισθών έναντι της παραγωγικότητας της εργασίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την μεγάλη μείωση του μεριδίου της εργασίας στο ΑΕΠ και την μεγάλη άνοδο του λόγου κερδών / μισθών.

Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τιμές στην Ελλάδα και στην ΕΕ (2005-2013)

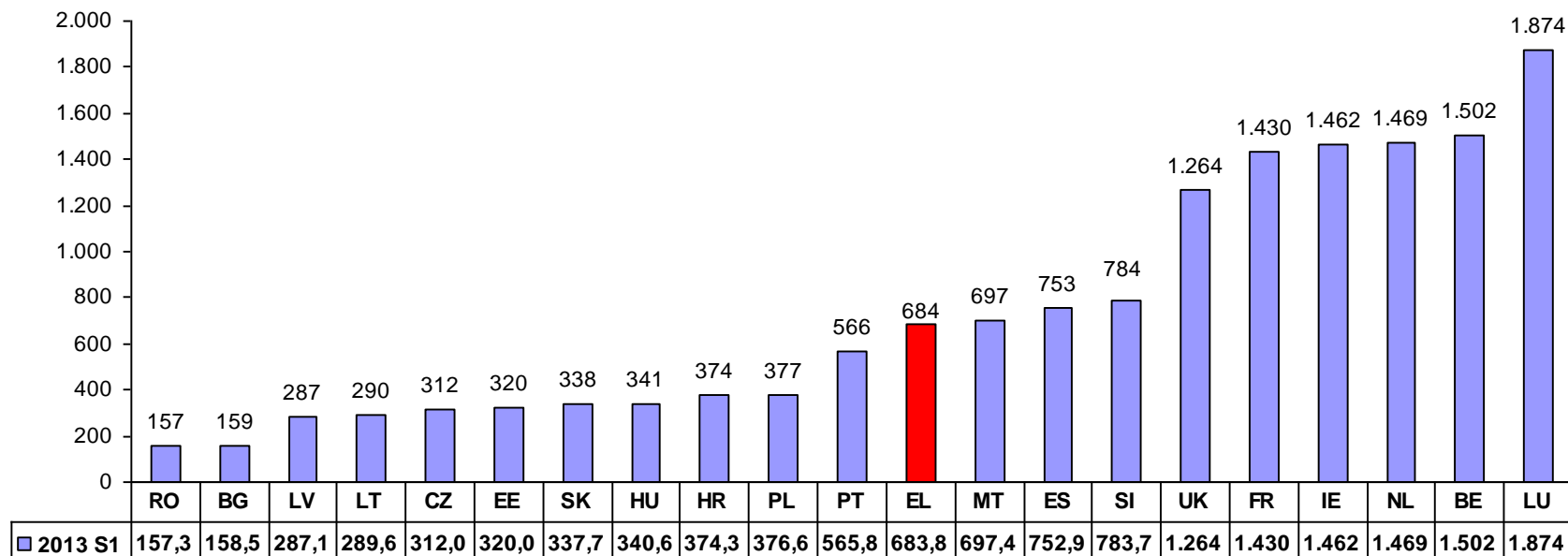
Η μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας μετατράπηκε σε οριακή μόνον μείωση των τιμών (αποπληθωριστής του ΑΕΠ, τιμές εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών). Δεν αντανακλάται όμως στις τιμές των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών.

Μέσες ετήσιες αποδοχές ανά απασχολούμενο, 2013

Οι μέσες ετήσιες αποδοχές στην Ελλάδα το 2013 ήταν μικρότερες από αυτές της Σλοβενίας και της Κύπρου. Ανέρχονταν σε 22.325 ευρώ έναντι περίπου 34.000 στην Ισπανία, 38.000 στην Γερμανία, 49.000 στην Γαλλία και 45.000 στην Ιρλανδία.

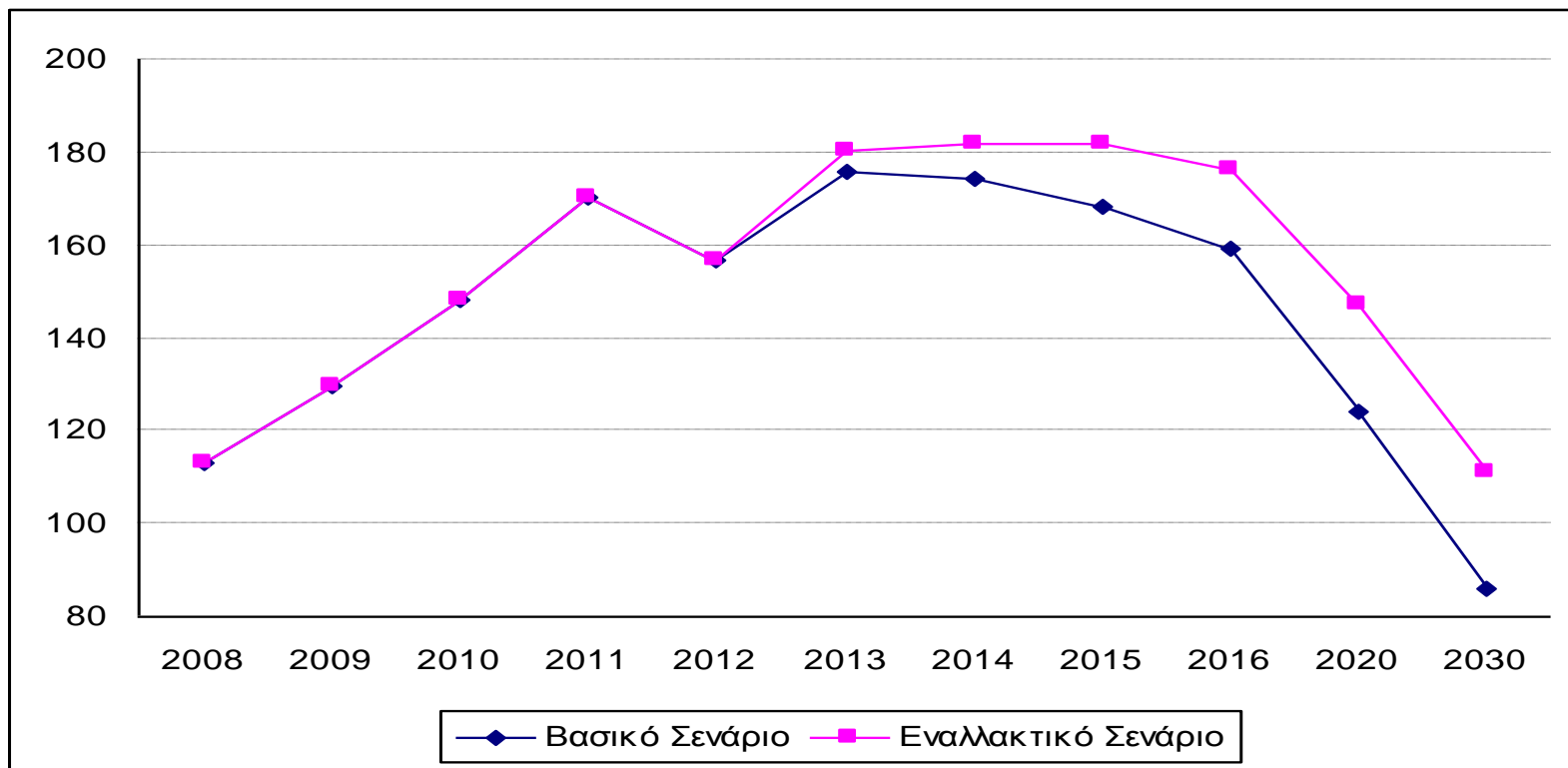
Κατώτατοι μηνιαίοι μικτοί μισθοί σε ευρώ στις χώρες της Ε.Ε Α' Εξάμηνο 2013 (Υπολογισμοί σε 12μηνη βάση)

Πηγή : Eurostat. Για την Ελλάδα η κατάταξη γίνεται με βάση τον κατώτατο μισθό μετά το Μνημόνιο 2, δηλαδή 684€ σε 12μηνη βάση (586€ X14/12). Με βάση την ΕΓΣΕΕ (πριν το Μνημόνιο 2) ο κατώτατος μισθός ανερχόταν σε 12μηνη βάση στα 876,6€ (751,39€ X14/12).

Ο κατώτατος μηνιαίος μισθός στην Ελλάδα αποκλίνει πλέον σημαντικά και υστερεί ακόμη περισσότερο έναντι των κατώτατων μισθών των πλουσιότερων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένου ότι μετά την μείωση κατά 22% τον Φεβρουάριο του 2012 ανέρχεται πλέον μόλις στο 46% του αντίστοιχου κατώτατου μισθού της πρώτης ομάδας χωρών.

Σενάρια Εξέλιξης Δημόσιου Χρέους

Το δημόσιο χρέος δεν κατέστη βιώσιμο και διαχειρίσιμο παρά την αναδιάρθρωσή του με τη διαδικασία του PSI, με αποτέλεσμα να κρίνεται επιβεβλημένη μια νέα διαδικασία απομείωσής του.

Ο πυρήνας των παρεμβάσεων στις εργασιακές σχέσεις

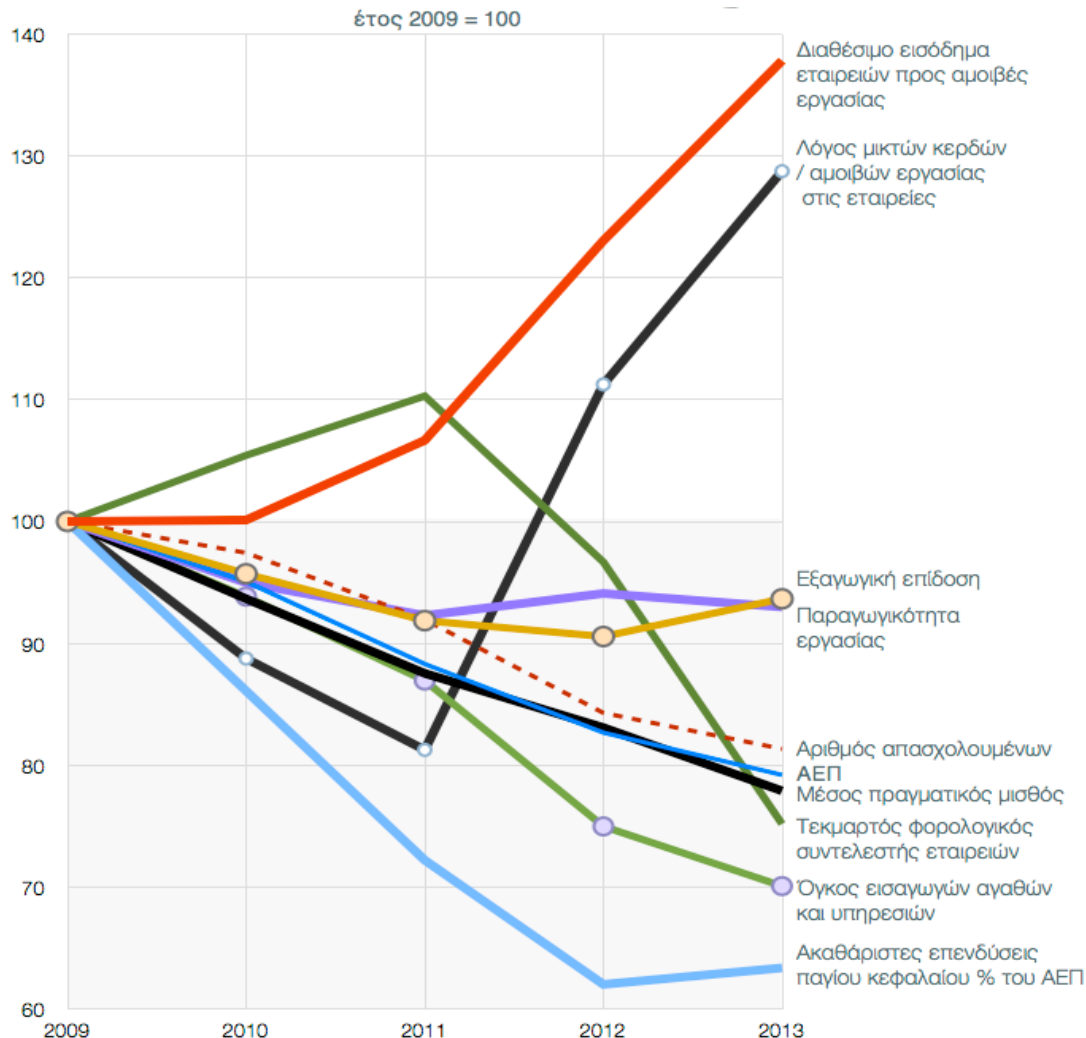
- **ΑΠΟΣΚΟΠΕΪ** στην αποτελεσματική και μεσομακροπρόθεσμη συρρίκνωση των δαπανών (κόστους) εργασίας.
- **ΕΣΤΙΑΖΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ** των όρων διαμόρφωσης των μισθών, του συστήματος των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

Οι αλλαγές που συντελέστηκαν σταδιακά στο σύστημα κοινωνικής προστασίας εστιάζονται:

- ❑ στην μείωση των συντάξεων, την αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων και την αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης
έχοντας ως κεντρικό στόχο
- ✓ την μείωση της κρατικής παρέμβασης στην χρηματοδότηση του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος (συρρίκνωση του διανεμητικού συστήματος).
- ✓ την υποκατάστασή της με σημαντική μείωση των κοινωνικών παροχών.
- ✓ την περιορισμένη χρήση των γονικών αδειών (εκτός από την άδεια μητρότητας) καλύπτοντας πολύ μικρή αναλογία γονέων που έχουν τυπικά το δικαίωμα αξιοποίησής τους, γεγονός που υποδηλώνει την επιδείνωση των συνθηκών εργασίας των εργαζόμενων γονέων.
- ✓ την θεσμοποίηση της ιδιωτικής διαχείρισης των κοινωνικών πόρων και την διεύρυνση της ατομικής ευθύνης στην ασφάλιση κινδύνων (κεφαλαιοποιητικό σύστημα – βασική σύνταξη, ιδιωτικά συνταξιοδοτικά σχήματα).
- ✓ την μετεξέλιξη του κράτους-πρόνοιας σε κράτος-φιλανθρωπίας.
- ✓ **τη συρρίκνωση της κοινωνικής λειτουργίας της δημοκρατίας.**

Τα μακροοικονομικά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας

Μεθοδολογία

Το διαθέσιμο εισόδημα των εταιρειών είναι υπολογισμένο μετά τους φόρους επί των κερδών και της περιουσίας.

Ο λόγος μικτών κερδών / αμοιβών εργασίας στις εταιρείες είναι το καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα προς την αμοιβή εργασίας.

Η παραγωγικότητα της εργασίας είναι η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο.

Η εξαγωγική επίδοση είναι ο όγκος των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών διορθωμένος με την μεγέθυνση των αγορών προορισμού των ελληνικών εξαγωγών. Ο δείκτης περιέχεται στα στοιχεία της βάσης δεδομένων Ameco της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο τεκμαρτός φορολογικός συντελεστής των εταιρειών είναι οι φόροι επί των κερδών και της περιουσίας των εταιρειών ως ποσοστό του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος.

Όλα τα στοιχεία προέρχονται από τη βάση δεδομένων Ameco της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εναλλακτική στρατηγική και προοπτική: Ανάπτυξη διαμέσου των μισθών

διαφορετικά,

- η ελληνική οικονομία και κοινωνία θα περιθωριοποιηθεί και μία σοβαρή δοκιμασία περιμένει την παραγωγική της υποδομή και το βιοτικό επίπεδο των μισθωτών, των συνταξιούχων και των ανέργων.
- το επίπεδο ζωής των πολιτών θα επιδεινωθεί τουλάχιστον κατά 50% σε σχέση με αυτό του 2008 εξαιτίας της μείωσης των μισθών, των συντάξεων και των φορολογικών επιβαρύνσεων.
- η ελληνική οικονομία θα αποκτήσει σταδιακά χαρακτηριστικά υπανάπτυκτου κοινωνικο-οικονομικού σχηματισμού.

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- ❑ Οι ποσοτικές εκτιμήσεις των μακροοικονομικών μεγεθών (υπόδειγμα διόρθωσης σφάλματος – vector error correction model) αποδεικνύουν την ισχυρή συσχέτιση:
 - ✓ Αύξηση των μισθών
 - ✓ Αύξηση της εσωτερικής ζήτησης
 - ✓ Αύξηση του ΑΕΠ
 - ✓ Αύξηση της απασχόλησης

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- ❑ Ο ποσοτικός καθορισμός των μακροοικονομικών συσχετίσεων (υπόδειγμα καθορισμού μισθών και τιμών σε συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού) αναδεικνύει ότι:
 - Η αύξηση του κατώτατου μισθού από 586 ευρώ στα 751 ευρώ για 300.00 μισθωτούς συμβάλλει κατά τον πρώτο χρόνο σε αύξηση:
 - ✓ της εσωτερικής ζήτησης κατά 0,75%
 - ✓ του ΑΕΠ κατά 0,5%
 - ✓ της απασχόλησης κατά 7.000 νέες θέσεις εργασίας

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- Η ανάσχεση της ύφεσης και η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας από τον πρώτο χρόνο διαμέσου της αύξησης του κατώτατου μισθού **ενισχυόμενη** από την δραστική απομείωση του χρέους, την ρευστότητα της οικονομίας και την πραγματοποίηση επενδύσεων (10% του ΑΕΠ συνολικές επενδύσεις από τις οποίες 7,5% παραγωγικές και 2,5% κατοικίες) δημόσιας, ιδιωτικής και ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, συμβάλλουν επιπρόσθετα σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,7% τον χρόνο* και σε αύξηση της απασχόλησης κατά 25.000 νέες θέσεις εργασίας.

* Η αύξηση των ονομαστικών ρυθμών του ΑΕΠ κατά 1% το χρόνο εκτιμάτο ότι θα συνέβαλε σε μείωση του δημόσιου χρέους στο 105,5% του ΑΕΠ το 2020. Αντίθετα, η μείωσή τους κατά 1% τον χρόνο οδηγούσε το δημόσιο χρέος στο 129% του ΑΕΠ το 2020.

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- Η πορεία αυτή ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, στον ορίζοντα μίας πενταετίας θα θέσει σε χρήση και το παραγωγικό δυναμικό που σήμερα αργεί και ανέρχεται σε 15% του ΑΕΠ περίπου και θα συμβάλλει στην αύξηση της απασχόλησης κατά 7%-10%, δηλαδή κατά 250.000 άτομα*.
- Οι πληθωριστικές πιέσεις διαμέσου των μισθολογικών αυξήσεων του κατώτατου μισθού και μετά μια τριετία του μέσου μισθού που θα ενδυναμώσουν περαιτέρω την αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης, θα απορροφηθούν από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας η οποία βραχυπρόθεσμα εξαρτάται από τον βαθμό χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού.

* Οι ρυθμοί αυτοί ανάκαμψης (3,5%-4,0%) της ελληνικής οικονομίας το χρόνο κατά την πρώτη πενταετία, προϋποθέτουν μία εικοσαετία για την δημιουργία ενός εκατομμυρίου θέσεων εργασίας περίπου, που χάθηκαν την τετραετία 2010-2013 η δημιουργία των οποίων προϋποθέτει μία δεκαετία με ετήσιους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ 7%-8%.

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- Η δυναμική των νέων συνθηκών ανάκαμψης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας (ενίσχυση της ζήτησης δια μέσου της δημιουργίας εισοδημάτων, της αύξησης των επενδύσεων, ενεργοποίησης και ανασυγκρότησης της παραγωγής) σημαίνει, εκτός των άλλων, αύξηση των φορολογικών εσόδων του κράτους και των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων, γεγονός που δημιουργεί, συνθήκες αφενός ανασύστασης του κράτους πρόνοιας και σταδιακής αποκατάστασης των συντάξεων και αφετέρου συνθήκες αποκατάστασης της δημοκρατικής λειτουργίας των συλλογικών διαπραγματεύσεων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

Τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία: Εναλλακτική μακροοικονομική πολιτική ανάπτυξης διά των μισθών και όχι διά της λιτότητας και των κερδών

- Η άμεση (ανάσχεση της ύφεσης), η βραχυπρόθεσμη (δημιουργία θέσεων εργασίας) πορεία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας ακολουθείται από την μεσο-μακροπρόθεσμη πορεία ανάπτυξης, η οποία προϋποθέτει την διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου με θεμελιώδη χαρακτηριστικά:
 - ✓ την καινοτομική, παραγωγική-τεχνολογική ανασυγκρότηση,
 - ✓ την επενδυτική (δημόσια-ιδιωτική) αναζωογόνηση,
 - ✓ την μεταμόρφωση (clusters-ολοκληρωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων) της κλαδικής διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

για την δημιουργία

δυναμικών πόλων ανάπτυξης, καινοτομίας, απασχόλησης, παραγωγικότητας και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, την ποιότητα της παραγωγής και των εργασιακών σχέσεων, την καταπολέμηση της ανεργίας, την αποκατάσταση της εισοδηματικής και κοινωνικής καθίζησης, κλπ.